

MAPA AKTYWNOŚCI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO

Procedura wdrażania, aktualizacji i udostępniania

I. Wstęp

Mapa aktywności organizacji pozarządowych ma na celu zaprezentowanie lokalnego „trzeciego sektora” oraz ułatwienie kontaktów i współpracy z organizacjami pozarządowymi przez pracowników administracji samorządowej i inne zainteresowane podmioty. Procedura tworzenia i aktualizowania mapy powstała w ramach projektu „Europejski urzędnik w jurajskim samorządzie”, realizowanego od 1 lipca 2011 r. Jest to przedsięwzięcie zawierciańskiego **Centrum Inicjatyw Lokalnych (CIL)**, skierowane do dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego: powiatów zawierciańskiego i myszkowskiego oraz gmin Poręba, Łazy, Ogrodzieniec, Pilica, Szczekociny, Włodowice i Żarnowiec. Głównym celem projektu jest poprawa jakości usług świadczonych w urzędach. Zakłada on również zwiększenie współpracy między jednostkami samorządu terytorialnego oraz między tymi jednostkami a organizacjami pozarządowymi.

Jednym z elementów projektu jest stworzenie i wdrożenie procedury aktualizowania mapy aktywności organizacji pozarządowych (NGO) dla wszystkich 9 jednostek samorządu terytorialnego biorących udział w projekcie. Jej zadaniem ma być analiza potencjału, potrzeb i zakresu działania lokalnych NGO. Mapa stanowi także zbiór najważniejszych informacji dla administracji samorządowej, ułatwiającej komunikację i współpracę przedstawicieli samorządu lokalnego z inicjatywami i środowiskami podejmującymi aktywność społeczną. Kolejnym aspektem istnienia mapy aktywności organizacji pozarządowych jest jej wartość informacyjna dla samych NGO, ułatwiającej współpracę między podmiotami o podobnej tematyce i zakresie zainteresowań, a także dla mieszkańców powiatu, którzy dzięki mapie mogą łatwo w jednym miejscu znaleźć wszystkie podstawowe informacje na temat aktywności społecznej w danej gminie czy powiecie – dane teleadresowe, zakres tematyczny działań danej organizacji, najważniejsze osiągnięcia itp.

Dotychczasowe bazy danych NGO z tego terenu były fragmentaryczne, ponieważ bazowały głównie na informacjach gromadzonych wskutek kontaktów z wybranymi organizacjami pozarządowymi. Zazwyczaj były aktualizowane jedynie sporadycznie i w sposób niejednolity, co skutkowało znaczną ilością informacji wycinkowych i przestarzałych. Przygotowanie i wdrożenie procedury aktualizowania mapy NGO utworzonej w ramach projektu „Europejski urzędnik w jurajskim samorządzie” wprowadza nowy standard w tej dziedzinie.

II. Diagnoza sytuacji i problemów

Gminę miejsko-wiejską Ogrodzieniec zamieszkuje niespełna 9,5 tys. osób. Gmina położona jest w powiecie zawierciańskim, w północno-wschodniej części woj. śląskiego. Powierzchnia gminy wynosi 8478 ha.

Nie prowadzono dotychczas dokładnych szacunków dotyczących organizacji pozarządowych na terenie gminy. Znane są jedynie szczegółowe informacje na ten temat odnoszące się do

całego powiatu zawierciańskiego, w którego skład wchodzi gmina Ogrodzieniec. Zgodnie z oficjalnymi danymi rejestrowymi Starostwa Powiatowego, siedzibę na terenie powiatu zawierciańskiego mają 234 stowarzyszenia i fundacje. Wedle statystyk ogólnopolskich, które nie uwzględniają niektórych form stowarzyszania się, np. Ochotniczych Straży Pożarnych, w powiecie zawierciańskim na 10 tys. osób przypada jedynie 10 organizacji, natomiast w woj. śląskim wskaźnik ten wynosi 12,6 organizacji, zaś średnia dla Polski to aż 16 organizacji. Z kolei zgodnie z bazą organizacji pożytku publicznego (OPP), prowadzoną przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, spośród 7357 OPP zaledwie 11 ma siedzibę w powiecie zawierciańskim. Wskaźnik liczby tych organizacji na 10 tys. mieszkańców w powiecie zawierciańskim wynosi 0,91 i jest ponad dwa razy niższy niż średnia ogólnopolska (1,93).

Nieco informacji o kondycji i problemach organizacji pozarządowych przyniosły niedawne badania przeprowadzone przez Centrum Inicjatyw Lokalnych w I połowie 2011 r. Wśród lokalnych NGO najczęściej wskazywanymi obszarami działań są sport oraz edukacja i wychowanie – ponad połowa badanych podmiotów (50,5%) deklaruje, że prowadzi działalność w tym zakresie. Kategorie wskazywane w dalszej kolejności to m.in. kultura i sztuka (30,3%), ochrona środowiska (28,3%) i ochrona zdrowia (27,3%).

Jednym z obszarów poddanych analizie w ramach tego badania była współpraca NGO z samorządem lokalnym, jego agendami i instytucjami publicznymi o zasięgu miejskim, gminnym lub powiatowym. Wśród negatywnych tendencji zdiagnozowanych w trakcie badań należy wymienić problemy dotyczące współpracy i wsparcia uzyskiwanego przez organizacje pozarządowe od jednostek samorządu terytorialnego. Nie oznacza to braku współpracy, wręcz przeciwnie – władze samorządowe (gminy, powiaty, sołectwa itp.) to grupa podmiotów, wobec których relacje oparte na współpracy deklaruje aż 82,5% badanych organizacji z terenu obu powiatów. 1/3 lokalnych NGO współpracuje także z samorządowymi ośrodkami i instytucjami kultury. Jednak w przypadku władz samorządowych wsparcie zostało ocenione jako wystarczające przez 29% badanych, natomiast jako niewystarczające przez 47%.

Warto podkreślić, że z badań przeprowadzonych przez Centrum Inicjatyw Lokalnych wyłania się różnorodny obraz problemów, w których rozwiązywaniu mogłyby pomóc jednostki samorządu terytorialnego. Organizacje wśród zgłaszanych problemów wymieniały nie tylko wsparcie natury finansowej, ale także kwestie dotyczące polityki informacyjnej, koordynacji działań, spraw organizacyjnych i proceduralnych itp. Wśród ogólnych problemów zgłaszanych przez NGO znajduje się wiele takich, których całkowite lub częściowe rozwiązanie leży w gestii samorządów. Problemy zgłaszane przez NGO jako dotkliwe i ograniczające możliwości ich działania są wielorakie. Prawie 35% organizacji ma problemy z prowadzeniem księgowości i/lub czynnościami o charakterze formalno-sprawozdawczym. Niepokojącym zjawiskiem jest mizerne zaplecze lokalowo-techniczno-sprzętowe. Na brak posiadania lokalu organizacji wskazuje 23,2% badanych podmiotów, telefonu – 46,0%, a komputera – 48,2%. Ponad połowa deklaruje również, iż organizacja nie dysponuje stałym łączem internetowym. Aż 41,8% organizacji nie posiada strony internetowej. Organizacje wskazują też na istotne braki szkoleniowe.

Mimo przeprowadzonych badań oraz istnienia uprzednio sporządzonych rejestrów NGO (np. wykaz zamieszczony na stronie internetowej Starostwa Powiatowego), wiedza dotycząca aktywności społecznej w powiecie zawierciańskim pozostaje fragmentaryczna i rozproszona. Istniejące zestawienia bądź to nie obejmują ogółu organizacji, bądź też zawierają dane nie zawsze aktualne, bądź też zawierają jedynie informacje całkowicie podstawowe, jak dane teleadresowe, nie obejmując choćby zakresu tematycznego działań danego NGO. Tworzona mapa aktywności organizacji pozarządowych ma to zmienić, umożliwiając zgromadzenie w jednym miejscu informacji aktualnych, przedstawiających w skondensowanej i

zestandaryzowanej formie najważniejsze dane i stopniowo obejmując jak największą ilość podmiotów z sektora NGO na obszarze JST.

Aby mapa spełniała swoje funkcje, konieczne jest jej aktualizowanie – cykliczne i częste lub w miarę możliwości każdorazowo po otrzymaniu nowych informacji. Aktualizacja powinna być dokonywana wedle określonych procedur, aby mapa aktywności miała spójny, proporcjonalny i jednolity charakter, unikając błędów popełnianych przy dotychczas tworzonych zestawieniach tego typu.

III. Procedura aktualizacji

Aby mapa mogła spełniać swoje zadania, powinna być regularnie aktualizowana. Jednostka samorządu terytorialnego powinna nie tylko aktualizować dane organizacji już widniejących w mapie aktywności, lecz także pozyskiwać w trakcie pracy przedstawiciele samorządu informacje o organizacjach nowych lub z jakiegoś powodu nie zgłoszonych do pierwotnej wersji mapy. Ważnym elementem procedury aktualizacji mapy jest promocja jej istnienia przez JST w kręgach osób i organizacji aktywnych społecznie na terenie danej JST.

Aktualizacja mapy aktywności organizacji pozarządowych powinna odbywać się wedle następujących reguł:

1. Obok mapy zamieszczonej na stronie WWW danej JST należy w sposób czytelny i wyraźny zamieścić formułkę następującej lub podobnej treści: „W celu zmiany informacji zawartych w mapie aktywności organizacji pozarządowych – ich aktualizacji, uzupełnienia lub dodania organizacji dotychczas nie widniejącej w spisie – prosimy uprawnionych przedstawicieli NGO o kontakt z Dariuszem Ptasiem, Sekretarzem Miasta i Gminy Ogrodzieniec, Urząd Miasta i Gminy Ogrodzieniec, ul. Plac Wolności 25, 42-440 Ogrodzieniec, pok. nr 22, tel. 32 670 97 02, e-mail: sekretarz@ogrodzieniec.pl i przekazanie wypełnionej ankiety identyfikacyjnej/aktualizacyjnej organizacji pozarządowej. Ankiety mogą być dostarczane do JST w postaci elektronicznej lub papierowej. Wszelkie zmiany informacji w pierwotnej wersji mapy powinny być dokonywane wyłącznie na podstawie wypełnionych ankiet, aby wyeliminować ryzyko pomyłek i niejasności, towarzyszących informacjom przekazywanym ustnie lub na piśmie w postaci niezestandaryzowanej. Zaleca się dla celów porządkowych i dla uniknięcia pomyłek archiwizowanie ankiet wpływających do JST za pomocą opatrzenia ich datą wpłynięcia na oryginalnym druku lub na wydruku ankiety dostarczonej w wersji elektronicznej.

2. W widocznym miejscu obok pierwotnej wersji mapy powinien zostać umieszczony plik z ankietą identyfikacyjną/aktualizacyjną organizacji pozarządowej. Plik powinien być umieszczony w postaci możliwej do pobrania ze strony WWW danej JST. Plik zawierający ankietę został dostarczony JST przez CIL wraz z pierwotną wersją mapy aktywności. Zaleca się, aby każda JST dysponowała również pewną ilością wydrukowanych ankiet, a przedstawiciele JST powinni je wręczać przedstawicielom organizacji pozarządowych przy stosownych okazjach (spotkania władz JST z sektorem NGO, imprezy i inicjatywy organizowane przez NGO z udziałem władz samorządowych itp.). Szczególny nacisk należy położyć na informowanie przedstawicieli organizacji nowych, niedawno powstałych lub takich, które dotychczas nie przekazały wypełnionej ankiety, o istnieniu mapy aktywności oraz o możliwości wpisania danego NGO do mapy. Mapa aktywności spełnia swoje zadanie tym lepiej, im więcej organizacji pozarządowych będzie miało świadomość jej istnienia i im więcej z nich udostępni swoje dane przedstawicielom JST w celu aktualizacji.

3. Po otrzymaniu wypełnionej ankiety identyfikacyjnej/aktualizacyjnej należy w możliwie jak najszybszym terminie wprowadzić stosowne zmiany w pierwotnej wersji mapy aktywności. W tym celu w każdej JST osoba odpowiedzialna za kontakt z organizacjami pozarządowymi powinna samodzielnie lub we współpracy z innym pracownikiem urzędu (np. informatyk) zmienić stosowne informacje w pliku zawierającym pierwotną wersję mapy, a następnie ze strony WWW JST usunąć nieaktualną wersję mapy i na jej miejsce zamieścić wersję zaktualizowaną. Każda JST otrzymuje plik Excel z pierwotną wersją mapy aktywności, stanowiący punkt wyjścia do koniecznych późniejszych aktualizacji. Plik zawiera rubryki ściśle odpowiadające poszczególnym częściom ankiety identyfikacyjnej/aktualizacyjnej i przy aktualizowaniu danych zawartych w pliku należy dołożyć staranności, aby w każdej z rubryk zamieszczać wyłącznie informacje stosowne dla niej – czytelność i precyzyjność mapy jest jednym z istotnych aspektów jej skutecznego oddziaływania. W przypadku gdyby któryś z NGO przekazał za pomocą ankiety informacje niepełne, należy przy nadarzającej się okazji zwrócić się z prośbą o uzupełnienie stosownych danych.

4. Niezależnie od bieżących zmian aktualizacyjnych na podstawie zgłoszeń od NGO, konieczne jest regularne, całościowe weryfikowanie informacji zawartych w mapie aktywności organizacji pozarządowych. W tym celu zaleca się, aby raz w roku (w miarę możliwości na początku roku kalendarzowego) JST wystosowała do organizacji zarejestrowanych na terenie JST prośbę o wypełnienie ankiety identyfikacyjnej/aktualizacyjnej. Do wszystkich NGO znanych przedstawicielom JST należy wówczas wysłać w jednakowym terminie list z prośbą o wypełnienie ankiet wraz z dołączonym formularzem ankiety oraz prośbą o odesłanie/dostarczenie wypełnionej ankiety w konkretnym terminie na adres JST na ręce osoby odpowiedzialnej za ten aspekt działalności JST. W celu kontaktu z organizacjami na potrzeby weryfikacji mapy aktywności można się posłużyć wzorem listu, stanowiącym załącznik do niniejszej procedury. Po zgromadzeniu ankiet należy dokonać weryfikacji dotychczasowej wersji mapy aktywności, poprzez dokładne porównanie informacji zawartych w ankietach z zapisami widniejącymi w mapie, a następnie dokonać ewentualnych zmian, wedle procedury omówionej w podpunkcie 3. Zmiany należy wprowadzić w terminie możliwie jak najszybszym od momentu zgromadzenia ankiet aktualizacyjnych.

Przed wystosowaniem corocznej prośby do organizacji o wypełnienie ankiety należy się zwrócić do Starostwa Powiatowego o dane adresowe wszystkich organizacji z terenu gminy, zarejestrowanych w Starostwie oraz objętych nadzorem Starosty Powiatowego. Tego rodzaju informacje teleadresowe pozwolą na wykreślenie z listy wysyłkowej organizacji zlikwidowanych oraz dopisanie do listy organizacji nowo zarejestrowanych od momentu poprzedniego gromadzenia danych.

IV. Sposób prezentacji mapy

Pierwotna wersja mapy powinna zostać umieszczona na stronie WWW danej JST w postaci pliku Excel oraz PDF wraz opisem wprowadzającym do lektury. Plik powinien zostać udostępniony w wersji gotowej do pobrania przez każdego użytkownika strony WWW. Przy sporządzaniu opisu można się posłużyć fragmentami niniejszego dokumentu – wstępu i diagnozy. Zamieszczonej mapie powinien towarzyszyć w sposób jasno i wyraźnie z nią powiązany plik z ankietą identyfikacyjną/aktualizacyjną, stanowiący integralny element procesu tworzenia mapy (zob. podpunkt 2 punktu III).

Kluczową kwestią z punktu widzenia społecznej roli mapy aktywności organizacji pozarządowych jest jej właściwe wyeksponowanie. Cel mapy stanowi bowiem ułatwienie dostępu o lokalnych organizacjach pozarządowych zarówno pracownikom JST, jak i samym organizacjom, a także mieszkańcom danego terenu i innym podmiotom działającym lokalnie (instytucje, przedsiębiorcy itp.). W związku z tym należy zadbać, aby mapa była dobrze wyeksponowana na stronie WWW danej JST – czy to bezpośrednio na stronie głównej, czy to w postaci zamieszczonego na niej wyraźnego odnośnika do pliku z mapą (aktywny link lub banner graficzny), czy też ewentualnie na wstępie podstrony dotyczącej organizacji społecznych na terenie danej JST.

Łatwy dostęp do mapy i właściwe jej wyeksponowanie mają za zadanie nie tylko umożliwienie powszechnego korzystania z zawartych w niej informacji, lecz stanowią także ważny aspekt procesu aktualizowania mapy i popularyzowania wiedzy o możliwości skorzystania z takiej procedury. Zarówno sama mapa aktywności, jak i towarzyszące jej materiały (opis, ankieta identyfikacyjna/aktualizacyjna) powinny być zaprezentowane w sposób skłaniający lokalne NGO do korzystania z mapy i chętnego dokonywania aktualizacji zawartych w niej. Warto rozważyć zamieszczenie w opisie lub materiałach towarzyszących mapie zachęty przedstawicieli JST (władze JST lub pracownik odpowiedzialny za kontakt z NGO) do korzystania i aktualizowania mapy, np. w postaci stosownego apelu autorstwa wójta/starosty/urzędnika.